

Становище

за дисертационния труд на **Али Муса Харб**
на тема „Историческо развитие и териториално разпределение на туризма в Ливан”,
представен за придобиване на образователна и научна степен доктор по направление
„Науки за земята – География на рекреацията и туризма“

от проф. д-р **Васил Христов Маринов**,

член на научно жури

(заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38-725/25.11.2016

Представените от докторанта документи са в съответствие с изискванията на ЗАРСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св. Кл. Охридски“.

Като научен ръководител на докторанта Али Харб познавам добре представения дисертационен труд, процеса на неговото разработване и свързаните с него публикации.

Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд включва 222 стр. основен текст, в т.ч. 34 фигури и 24 таблици, и списък на литературните източници с около 220 източника, както и 11 приложения с общ обем 35 стр.

Структура и съдържание: Структурата на дисертационния труд е логична, дава възможности за изпълнение на задачите и постигането на целта и е обоснована в теоретичната му част. Тя включва Увод (5 стр.), четири глави, съответно 1) Теоретико-методологични основни на изследването (32 стр.), 2) Условия и ресурси за развитие на туризма в Ливан (58 стр.), 3) Историческо развитие на туризма в Ливан (47 стр.) и 4) Съвременно състояние на туризма в Ливан (55 стр.), както и Заключение (5 стр.).

Актуалност. Темата е актуална имайки пред вид продължителната история и специфичните особености на туристическото развитие на Ливан и на факторите, които му влияят. Особено внимание заслужава фокусът върху политическите фактори (по-специално политическа нестабилност, тероризъм военни действия),

чието влияние върху глобалния туризъм през последните години се засилва. Актуалността е добре обоснована в увода на дисертационния труд.

Познаване на проблема и критична интерпретация на литературните източници. Съдържанието на дисертационния труд, както и списъкът на използваните източници показва познаване от страна на докторанта на основните постановки за условията и факторите за развитието и конкурентноспособността на туристическите дестинации и на подходите към техния анализ. Очевидно е доброто познаване на конкретната ситуация в Ливан. Същевременно е трудно да се говори за достатъчно задълбочена и критична интерпретация на литературата.

Вътрешна последователност (съответствие между проблем, цел, задачи и методика на изследването). Целта на дисертационния труд е ясна и конкретна, макар че недостатъчно внимание е отделено на адресирания научен проблем. Задачите са конкретни и са необходими и достатъчни за постигане на целта. По същество подходът е чрез преглед на условията, историята и съвременното състояние на туризма в Ливан да се идентифицират и оценят основните фактори, влияещи върху това развитие, на базата на което да се направят конкретни препоръки за оптимизиране на туристическата политика и организацията на туризма в териториален аспект.

Дисертационният труд се отличава с ясни и конкретни цели, макар че недостатъчно ясно е посочен адресираният от него научен и/или практически проблем. Задачите са формулирани конкретно и са необходими и достатъчни за постигане на целта. Подходът на докторанта е въз основа на съществуващите теоретични постановки и на анализ на състоянието и тенденциите в развитието на категоризацията в други страни да се оцени съществуващия към 2014 г. модел на категоризация в страната и неговото прилагане и да се направят препоръки за промени и подобрения.

Теоретичен подход и методика. Теоретична основа на дисертационния труд са вижданията за условията и факторите за развитие на туризма, в т.ч. за системата на туризма и нейната среда и за факторите за конкурентноспособност на туристическата дисертация. Чрез тях се обосновава и обхваща на изследването и структурирането на изложението на дисертационния труд. Очертани са две хипотези, свързани с факторите на туристическата атрактивност на Ливан и с влиянието на геополитическите фактори.

Използваните методи са традиционни. Заслужава си да се подчертае широкото използване на интервюта с ключови информатори за запълване на информационните дефицити и получаване на оценка от важни заинтересовани, както и сравнителният анализ на конкурентноспособността въз основа на индекса на туристическа конкурентноспособност.

Приложение на методиката. Възприетата методика е приложена като цяло коректно, особено по отношение на анализа на условията и ресурсите за развитие на туризма в Ливан, историческото развитие, анализа на съвременното състояние на входящия туризъм и настанителната база на туризма, както и сравнителния анализ на конкурентноспособността. Слабостите са свързани главно с информационното осигуряване и задълбочеността на анализа на някои аспекти и фактори на туристическото развитие.

Публикации. Основни резултати от изследването са достойни на научната и професионална общност, което се потвърждава от представените 3 публикации (2 на английски и една на арабски език).

Автореферат. Авторефератът отразява коректно и в достатъчна пълнота съдържанието на дисертационния труд.

Научни и научно-приложни приноси

Приносите са формулирани коректно от докторанта. Сред тях с по-голяма тежест са приносните моменти, свързани с конкретното изследване на туристическото развитие на Ливан. Съдържанието на дисертационния труд и на свързаните с него публикации показва, че приносите са дело на докторанта.

Критични бележки и въпроси

Като слабости на дисертационния труд може да се отбележат:

- Подценяване на обзора на съществуващи изследвания на туризма в Ливан (в т.ч. публикации, които се цитират на друго място в дисертационния труд, но не са включени в обзора)
- Известен дисбаланс в качеството на анализа между отделните части, по-специално между анализа на условията, ресурсите и историческото развитие, от една страна, и анализа на съвременното състояние и особено на териториалната структура на туризма в Ливан, от друга;

- Ограничена информация за някои аспекти на туристическото развитие и недостатъчни усилия за информационно осигуряване на изследването, по-специално чрез използване на алтернативни източници на информация (например пътувания на ливанците - вътрешен туризъм, изходящ международен туризъм; териториална структура на туризма; туристическа политика);
- Наличие на отделни необосновани препоръки (в заключението), които не произтичат и не са обосновани от предходния анализ (напр. по отношение на туристическата полиция, насърчаване на вътрешния туризъм).

Към докторанта отправям следния конкретен въпрос:

- Какви са актуалните тенденции в туристическото развитие на Ливан и влияещите му фактори (след приключване на работата по оформяне на дисертационния труд) и доколко те съответстват на направените констатации, оценки и предвиждания?

Заключение

Предложеният дисертационен труд е оригинално изследване по научно и практически значим проблем и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св. Климент Охридски“ от гледна точка на наличието на научни и научно-приложни резултати с оригинален принос. Той потвърждава, че докторантът притежава теоретични знания по специалността и способности за осъществяване на самостоятелни научни изследвания. Въз основа на това **предлагам на Али Муса Харб да се присъди образователната и научна степен „доктор“**.

София, 19.01.2017 г.

Изготвил:

(проф. д-р Васил Маринов)